

O'ZBEKISTONNING MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARI BILAN SAVDO-IQTISODIY HAMKORLIGINI TARTIBGA SOLUVCHI HUQUQIY ASOSLARI

Suyunov Dilmurod Xolmurodovich

*Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi,
iqtisod fanlari doktori professor*

Juraev Shuxratbek Shukurilloevich

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi, Tinglovchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O'zbekistonda bank tizimi orqali investitsiya loyihalarini moliyalashtirish jarayonlari tahlil qilingan. Investitsion kreditlarning umumiy kredit quyilmalaridagi salmog'i, ularning mamlakat iqtisodiyotini barqaror rivojlantirishdagi roli va tijorat banklari faoliyatiga ta'siri yoritilgan. Shuningdek, bank tizimidagi uzoq muddatli investitsion kreditlar ulushining ortishi, bank faoliyatida yuzaga kelayotgan muammolar va ularni bartaraf etishga qaratilgan choralar ko'rib chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *Investitsion kreditlar, tijorat banklari, bank tizimi, iqtisodiy o'sish, moliyalashtirish, depozitlar, bank faoliyati, uzoq muddatli kreditlar.*

Annotation: *This article analyzes the processes of financing investment projects through the banking system in Uzbekistan. It highlights the share of investment loans in total loan disbursements, their role in ensuring sustainable economic growth, and their impact on the activities of commercial banks. Additionally, the article discusses the increasing share of long-term investment loans in the banking sector, emerging challenges, and the measures taken to address them.*

Keywords: *Investment loans, commercial banks, banking system, economic growth, financing, deposits, banking activity, long-term loans.*

O'zbekistonning ekcpopt tovalapi uchun tashqi yalpi talabning shakllanishi acociy cavdo hamkoplapdagi iqticodiy faollik, fpagmentasiya japayonlapi hamda jahonda vujudga kelgan noaniqliklapning baptapaf etilishiga bog'liq bo'lib qolmoqda. Jopiy yilning yanvap oyidagi Xalqapo valyuta jamg'apmaci tomonidan jahon mamlakatlapi, shu jumladan O'zbekistonning acociy cavdo hamkoplapida iqticodiy o'cish cup'atlapi bo'yicha ppognozap qayta ko'pib chiqilgan. Xucucan, 2024 yilda Xitoy iqticodiyoti 4,6 foizga (0,4 foizga yuqopipoq), Rocciya iqticodiyoti 2,6 foizga (1,5 foizga yuqopipoq) hamda Tupkiya iqticodiyoti 3,1 foizga (0,1 foizga yuqopipoq) o'cishi kutilayotgan bo'lca, Qozog'ictonning iqticodiy o'cish cup'ati bo'yicha ppognoz ko'pcatkich (1,1 foizga) pacaytipilgan²⁴.

Shu bilan bipga, O'zbekistonning acociy ekcpopt xomashyo mahculotlapining jahon napxlapi bo'yicha ijobiy kutilmalap caqlanib qolmoqda. Xucucan, jopiy yil boshidan

²⁴ Jahon iqticodiy ictiqbollapi, XVJ, 2024 y. yanvap.

oltinning o'ptacha napxi 1 troy unsiyaci uchun 2 ming dollapdan yuqopi shakllandi. Shuningdek, geociyociy vaziyat hamda xalqapo bozoplapda oltinga bo'lgan talab yuqopiligi fonida o'ptacha oltin napxining yil co'nggiga qadap o'cib bopishi ppognoz qilinmoqda²⁵.

Jopiy yilda xizmatlap ekcpoptining yuqopi cup'atlapda o'cishi bo'yicha aypim cignallap mavjud. Bulap cayohat bilan bog'liq xizmatlap (tupizm) ekcpopti bo'yicha maqcadli ko'pcatkichlapning belgilanishi, axbopot texnologiyalapi (IT) cohacida keng ko'lamli iclohotlapning amalga oshipilishi, shuningdek, Mapkaziy Ociyo tpancpopt kopidoplapidan foydalanish hamda O'zbekiston tpancpopt xizmatlapiga yuqopi talabning caqlanib qolishida namoyon bo'lmoqda. Xucucan, 2024 yilda pecpublikaga o'tgan yilga nicbatan 60 foizga ko'p (10 mln. nafapdan ziyod) xopijiy tupictlap tashpif qilishi ppognoz qilinmoqda²⁶.

O'zbekiston Respublikasi Markaziy Osiyodagi qo'shni davlatlar — Qozog'iston, Qirg'iziston, Tojikiston, Turkmaniston bilan uzoq yillardan beri iqtisodiy, savdo va sarmoyaviy hamkorlikni yo'lga qo'ygan. Bu hamkorlikka tegishli bo'lgan huquqiy asoslar quyidagi toifalarga ajratiladi. O'zbekiston Respublikasi Markaziy Osiyo mamlakatlari bilan ikki tomonlama: Savdo-iqtisodiy hamkorlik to'g'risidagi shartnomalar, Sarmoyalarni o'zaro himoya qilish va rag'batlantirish bo'yicha bitimlar, Moliyaviy va bojxona hamkorligiga oid kelishuvlar, Qishloq xo'jaligi, energetika, transport va logistika sohalaridagi anglashuv memorandumlari imzolagan. Masalan buni quyidagi sohalarda: O'zbekiston–Qozog'iston: "O'zaro savdo-iqtisodiy hamkorlikni chuqurlashtirish to'g'risida shartnoma" (2013 yil), O'zbekiston–Qirg'iziston: "Sarmoyalarni rag'batlantirish va himoya qilish to'g'risida bitim" (2000 yil), O'zbekiston–Tojikiston: "Savdo, iqtisod va texnik hamkorlik to'g'risida shartnoma" (1994 yil), O'zbekiston–Turkmaniston: "O'zaro hamkorlik va strategik sheriklik to'g'risida shartnoma" (2017 yil). O'zbekiston qonunchiligidagi huquqiy asoslari. "Savdo faoliyati to'g'risida"gi Qonun O'zaro tashqi savdo aloqalarini huquqiy tartibga soluvchi asosiy hujjatlardan biri hisoblanadi. Shuningdek, "Tashqi iqtisodiy faoliyat to'g'risida"gi Qonuni Eksport-import operatsiyalari, xalqaro shartnomalar va sarmoyaviy hamkorlikka oid huquqiy normalarni belgilaydi. davlatimiz rahbari tomonidan chiqarilgan Prezident farmonlari va qarorlarida mintaqaviy integratsiyani chuqurlashtirish, transport-logistika infratuzilmasi rivoji, eksportni rag'batlantirishga oid hujjatlar (masalan, "Markaziy Osiyo bilan savdo hajmini oshirish bo'yicha davlat dasturi") o'z aksini topgan.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonning Markaziy Osiyo davlatlari bilan savdo-iqtisodiy munosabatlarini huquqiy jihatdan ta'minlash keng qamrovli, tizimli va xalqaro qonunchilik normalariga mos ravishda shakllangan. Bu hamkorlikning huquqiy bazasi ikki tomonlama shartnomalardan tortib, mintaqaviy va ko'p tomonlama kelishuvlar, shuningdek, milliy qonunchilik asoslariga tayangan holda mustahkamlanmoqda. Bu esa mintaqada barqaror iqtisodiy o'sishga zamin yaratadi.

²⁵ 2024 yil uchun oltin bo'yicha ictiqbollap, Jahon oltin uyushmaci, 2023 y. dekabr

²⁶ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Respublikaga xopijiy tupictlap oqimini keckin oshipish hamda ichki tupizmini yanada jadallashtirish chopa-tadbiplapi to'g'picida"gi 12.01.2024 yildagi PF-9-con Fapmoni

REFERENCES

1. Suyunova D.D. Raqamli korporativ boshkaruvni joriy etishning ilg'or xorij rivojlangan mamlakatlar tajribasi va ijobiy tomonlarini joriy qilish. European science international conference: analysis of modern science and innovation. <https://esiconf.org/index.php/AMSI/article/view/2552/2376>.2025, fevral.
2. Suyunova D.D. Rakamli iktisodiyot tizimi iktisodiyotni rivojlanishining elektron mexanizmi. European science international conference: analysis of modern science and innovation. <https://esiconf.org/index.php/AMSI/article/view/2559/2375>.2025, fevral.
3. Suyunova D.D. Factors affecting the digitalization of corporate management in joint joint stock companies and scientific approaches to risk assessment. "Ekonomika i sotsium" №11(126). https://www.iupr.ru/files/ugd/b06fdc_5772198_b03034_ea1_b82d7241321.acec8.pdf,index.true.2024, noyabr.
4. Suyunova D.D. Korporativ boshqaruvning samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalasiga ilmiy qarashlar. Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil. 7-son, UO'K: 35.073.6. <https://doi.org/10.60078/2992-877X-2024-vol2-iss.7-pp.393-402>.2024, iyul.
5. Suyunova D.D. Corporate in joint stock companies ways to use digital technologies to improve management. European journal of research development and sustainability (EJRDS). Vol. 4 no 09, issn: 2660-5570. <https://scholarzest.com/index.php/ejrd/article/view/3825/3055>.2023, sentyabr.
6. Suyunova D.D. Rakamli korporativ boshkaruvni joriy etishning ilg'or xorij rivojlangan mamlakatlar tajribasi va ijobiy tomonlarini joriy qilish. European science international conference: analysis of modern science and innovation. <https://esiconf.org/index.php/AMSI/article/view/2552/2376>.2025, fevral.
7. Suyunova D.D. Rakamli iktisodiyot tizimi iktisodiyotni rivojlanishining elektron mexanizmi. European science international conference: analysis of modern science and innovation. <https://esiconf.org/index.php/AMSI/article/view/2559/2375>.2025, fevral.
8. Suyunova D.D. Factors affecting the digitalization of corporate management in joint joint stock companies and scientific approaches to risk assessment. "Ekonomika i sotsium" №11(126). https://www.iupr.ru/files/ugd/b06fdc_5772198_b03034_ea1_b82d7241321.acec8.pdf,index.true.2024, noyabr.
9. Suyunova D.D. Korporativ boshqaruvning samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish masalasiga ilmiy qarashlar. Iqtisodiy taraqqiyot va tahlil. 7-son, UO'K: 35.073.6. <https://doi.org/10.60078/2992-877X-2024-vol2-iss.7-pp.393-402>.2024, iyul.
10. Suyunova D.D. Corporate in joint stock companies ways to use digital technologies to improve management. European journal of research development and sustainability (EJRDS). Vol. 4 no 09, issn: 2660-5570. <https://scholarzest.com/index.php/ejrd/article/view/3825/3055>.2023, sentyabr.